

Jaarstukken 2017

Versie: 8.0.0.0.0.0

<i>Sportbedrijf accommodaties en velden</i>	
Overige velden voor andere takken van sport	6
Complexen volkstuinen	6 (totaal 481.507 m²)
Areaal jeugddorp	16

<i>Gebouwen in eigendom</i>	
Ambtelijke huisvesting	9
Maatschappelijk vastgoed	80
Strategische vastgoed	25
Niet beleidsondersteunend (verkooplijst)	73
Monumentale objecten	14

2.3.4 Financiering

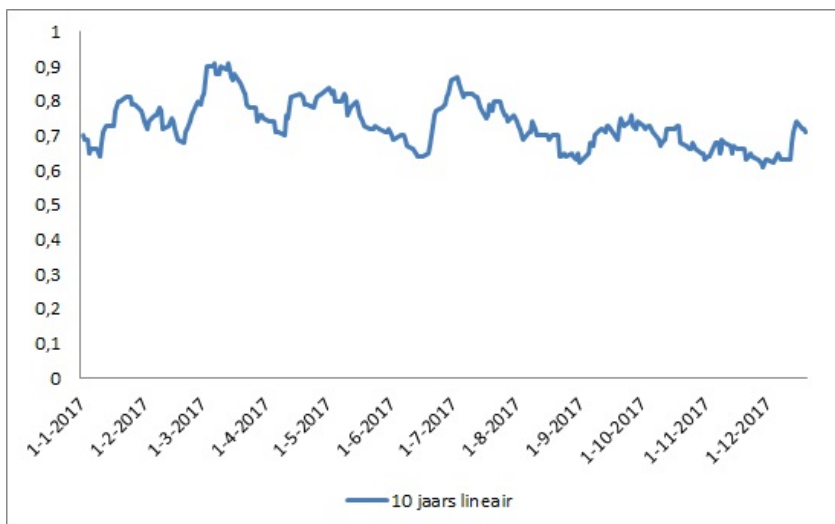
Inleiding

In de paragraaf financiering lichten we de ontwikkelingen en beleidskeuzes toe voor 2017 in een onderdeel "algemene ontwikkelingen" en een onderdeel "ontwikkelingen gemeente Leiden". Onder de "algemene ontwikkelingen" komen de renteontwikkelingen en ontwikkelingen van de wet- en regelgeving aan de orde. De "ontwikkelingen gemeente Leiden" richten zich specifiek op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente Leiden.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De gemiddelde kapitaalmarktrente (= langlopende financiering) voor rentevaste en lineaire leningen met een looptijd van tien jaar is over 2017 uitgekomen op 0,73 %. In 2016 was de gemiddelde rente 0,60 %. De renteontwikkeling in 2017 laat een fluctuerend beeld zien zonder een echt duidelijke trendmatige daling of stijging van de rente.

De rente op de geldmarkt (= kortlopende financiering) wordt voornamelijk bepaald door het rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB gebruikt de rentestand om te sturen op de inflatie. Het belangrijkste tarief van de ECB is de herfinancieringsrente. De herfinancieringsrente is in 2017 niet aangepast (0%). De depositorente die de ECB hanteert is voor de geldmarkt de ondergrens. De depositorente is in 2017 niet aangepast (-0,4%). De rentetarieven op kasgeldleningen met de looptijd van één maand waren in 2017 stabiel op een laag niveau. Gedurende het gehele jaar was er sprake van een negatieve rente.

Ontwikkelingen gemeente Leiden

Beleidsverantwoording treasury

In de Financiële verordening (RV 16.0089) heeft de gemeenteraad de kaders voor de treasuryfunctie vastgesteld. In de Uitvoeringsregels Financiën College 2016 (BW16.0858) zijn die kaders verder uitgewerkt.

Met als doel het renterisico te beperken, was gedurende 2017 het beleid erop gericht om zoveel mogelijk de kortlopende schuld om te zetten naar een langlopende schuld. De rente staat nog op een historisch laag punt. Onder druk van van geopolitieke ontwikkelingen en het beleid van de FED en de ECB, is de verwachting dat de rente zal gaan stijgen, de gemeente Leiden houdt al rekening met een stijgende rente door de vlottende schuld om te zetten naar een langlopende schuld.

Kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal. Een gemeente mag twee kwartalen achter elkaar deze limiet overschrijden. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de kasgeldlimiet in 2017 weergegeven:

Omschrijving	Gemiddelde netto vlottende schuld	Kasgeldlimiet	Ruimte (=+) of Overschrijding
eerste kwartaal 2017	57.221	43.476	-13.745
tweede kwartaal 2017	36.054	43.476	7.422
derde kwartaal 2017	35.960	43.476	7.516
vierde kwartaal 2017	28.272	43.476	15.204

Bedragen x € 1.000,-

Over het eerste kwartaal is de kasgeldlimiet overschreden. In het tweede kwartaal is de kortlopende schuld afgenomen als gevolg van het aantrekken van een langlopende geldlening. De overschrijding van de kasgeldlimiet heeft geen gevolgen (in het vierde kwartaal van 2016 was er geen overschrijding van de kasgeldlimiet). De wet FIDO schrijft voor dat de toezichthouder vooraf geïnformeerd moet worden als de kasgeldlimiet drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden.

Renterisiconorm

Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de renterisiconorm in 2017 weergegeven:

Omschrijving	2016	2017
Begrotingstotaal (primitief)	498.293	511.483
Wettelijk percentage	20%	20%
Renterisiconorm	99.659	102.297
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (aflossingen)	17.744	19.802
Ruimte onder renterisiconorm	81.915	82.495

Bedragen x € 1.000,-

Het bedrag aan langlopende leningen, waarover de gemeente Leiden een renterisico liep, blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm (volgens de wet FIDO), zoals blijkt uit de tabel.

Financiering

De ontwikkeling van de leningenportefeuille is in onderstaande tabel gegeven. De stand van de leningenportefeuille is ook terug te vinden bij de toelichting op de balans.

Ontwikkeling leningenportefeuille	Bedrag
Stand per 1 januari 2017	182.882
Nieuwe leningen	115.000
Reguliere aflossingen	-19.802
Vervroegde aflossingen	0
Stand per 31 december 2017	278.080

Bedragen x € 1.000,-

In 2017 zijn twee langlopende geldleningen aangetrokken met een hoofdsom van € 80 miljoen en € 35 miljoen. Het aantrekken van de nieuwe langlopende financiering was noodzakelijk gezien de uitgaven aan hoofdzakelijk de investeringen die hebben plaatsgevonden over 2017, maar ook omdat de kortlopende schuld is omgezet naar een langlopende schuld, met als doel het renterisico te beperken.

Instelling	Bedrag	Periode	Rente
BNG	80.000.000	23-02-2017 t/m 23-02-2037	1,178%
NWB	35.000.000	16-10-2017 t/m 16-10-2037	1,199%

Rentemethodiek en renteresultaat

Voor de toerekening van de rentelasten maakt de gemeente Leiden gebruik van de rente-omslag-methode. Het totaal van de rentelasten wordt 'omgeslagen' over het geheel van de investeringen. De rentelasten betreffen het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de rente-opbrengsten van overtollige middelen.

Door toepassing van de rente-omslag-methode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de prestaties. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijk rentelast groter wordt dan 0,5% dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden.

Hieronder een overzicht van het renteresultaat:

	Renteresultaat			2017
a	De externe rentelasten	4.981		
b	De externe rentebaten	-154		
	Saldo rentelasten en rentebaten		4.827	
c	De rente doorberekend aan de grondexploitatie	-582		
c	De rente van projectfinanciering richting het taakveld	-30		
c	De rentebaat van doorverstrekte leningen richting het taakveld	30		
	Saldo aan taakvelden toe te rekenen externe rente		-582	
d	Rente over eigen vermogen	-		
d	Rente over voorzieningen	-		
	Saldo rente over het eigen vermogen en de voorzieningen		0	
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			4.245
	Totaal aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-6.626
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (-/- = voordeel)			-2.381

Bij de gehanteerde rentesystematiek wordt de betaalde rente omgeslagen over het totaal aan activa. Voor deze renteomslag wordt een vast percentage gehanteerd. Voor 2017 bedraagt dit 1%. Dit percentage wordt de omslagrente genoemd.

De omslagrente mag niet meer afwijken dan 0,5% van de werkelijke verhouding tussen de betaalde rente en het activavolume. Doordat er een verschil is tussen het gehanteerde omslagpercentage en het werkelijke percentage (toegestaan binnen een bandbreedte van -0,5% en 0,5%) ontstaat er een renteresultaat.

Het gepresenteerde (interne) voordeel van € 2.381.000 betekent dat de gehanteerde omslagrente van 1% hoger is dan het werkelijke percentage. Er is € 2.381.000 meer rente doorberekend naar de activa, dan dat er daadwerkelijke aan rente is betaald aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich binnen de gestelde bandbreedte (0,35%), wat betekent dat een reëel rentepercentage is toegerekend aan de taakvelden en activa.

In de Eerste bestuursrapportages 2017 is een voordeel gemeld op Treasury van € 2,9 mln. De begroting is hierop aangepast. In de Tweede bestuursrapportage 2017 is een aanvullend voordeel gemeld op Treasury van € 313.000. De begroting is hierop eveneens aangepast. Het gemelde voordeel is hoofdzakelijk het gevolg van een gewijzigde financieringsbehoefte ten opzichte van de begroting. Het verschil in financieringsbehoefte wordt met name veroorzaakt doordat investeringen die gepland stonden voor 2017, zijn doorgeschoven naar latere jaren. Bij de Jaarrekening 2017 heeft het taakveld Treasury is, ten opzichte van de gewijzigde begroting, een aanvullend positief resultaat van € 309.000. Dit resultaat is hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Er was rekening gehouden met het aantrekken van een lening van € 40 miljoen, begin september, tegen een rentepercentage van 1,35%. Een lening van € 35 miljoen is aangetrokken, medio oktober, tegen een rentepercentage 1,199%. Het verschil in modaliteiten levert een voordeel op van € 91.000;

- In de begroting is een bedrag opgenomen aan rentelasten op de aan te trekken kortlopende financiering. Gezien de nog lagere rentestand dan verwacht (negatieve rente), is er op de deze rentelasten een financieel voordeel ontstaan van € 13.000;
- Er zijn in 2017 minder kosten gemaakt dan begroot voor het betalingsverkeer. Dit leidt tot een voordeel van € 42.000. Ten aanzien van het betalingsverkeer is het echter wel de verwachting dat de kosten de komende jaren zullen gaan toenemen;
- Er is meer rente doorbelast naar de prestaties (middels de doorberekende kapitaallasten) dan vooraf was voorzien. Het voordeel is € 17.000;
- De rente die wordt doorberekend naar de grondexploitaties wordt bepaald op basis van de werkelijk over 2017 betaalde rente. Door het verschil tussen het begrote rentepercentage en het werkelijke rentepercentage ontstaat er een voordeel van € 79.000;
- Een aantal rentebaten zijn niet begroot (hoofdzakelijk rente ontvangen van de BSGR). Over 2017 is voor een bedrag van € 68.000 aan niet begrote rente ontvangen. Aangezien deze post jaarlijks stijgt en op het huidige niveau substantieel is geworden, zal deze post in de Eerste bestuursrapportage 2018 en in de begroting 2019 worden begroot.

Schatkistbankieren

De gemeente Leiden heeft gedurende één periode over 2017 een positief banksaldo gehad. Gedurende deze periode is geld afgestort in 's Rijks schatkist om binnen de gestelde doelmatigheidsdrempel te blijven. Conform de vereisten in het BBV (art 52c) is in de toelichting op de balans het drempelbedrag vermeld en, per kwartaal, het bedrag aan middelen dat de gemeente Leiden buiten 's Rijks schatkist heeft aangehouden.

Overig

Complexe financiële producten

De gemeente Leiden maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

Geldstromenbeheer

De betalingen van de gemeente vinden zo veel mogelijk via de BNG plaats omdat door de BNG de kortlopende financieringsbehoefte voor de gemeente Leiden wordt afgedekt. Met de BNG is daartoe een ruime kredietfaciliteit van € 75 miljoen overeengekomen. Via de ING worden een aantal bulkmutaties, zoals parkeervergunningen en parkeergelden, afgehandeld.

2.3.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering is ondergebracht bij Servicepunt71. In verband daarmee ontvangt u het Jaarverslag en de Jaarrekening 2017 van Servicepunt71. Wij verwijzen u naar die documenten voor een verslaglegging en verantwoording van de uitvoering van die taak. In deze paragraaf gaan wij, te aanvulling daarop, in op elementen van de bedrijfsvoering die typisch Leids zijn en die in dit kader een toelichting behoeven: Ambtelijke herhuisvesting, HRM (Ontwikkelpool en gezondheid en ziekteverzuim), informatievoorziening en het programma VRIS, informatiebeveiliging, gegevensbescherming, planning & control en de evaluatie van de reorganisatie. We sluiten de paragraaf af met een aantal kengetallen op het gebied van ons personeel.

Ambtelijke huisvesting

Als gevolg van het Kaderbesluit Ambtelijke huisvesting uit 2016 is in 2017 het deelproject stadhuis opgezet en uitgewerkt met als belangrijkste randvoorwaarden: het realiseren van een open toegankelijk bestuurscentrum, met mogelijkheid voor interactie met de stad, het intensiveren van het gebruik van het stadhuis en tenslotte het verduurzamen van het stadhuis, dit alles op te leveren in 2020. Tegelijkertijd is in 2017 gewerkt aan een voorstel om in de stationsomgeving tot een tweede locatie te komen, zodat op termijn het Stadsbouwhuis en Stationsplein 107 afgestoten zouden kunnen worden. In de tussentijd zijn in de ambtelijke organisatie de medewerkers voorbereid op het flexibele werken door een intensief programma aan te bieden.

Terugkijkend is in 2017 op dit gebied veel onderzocht, voorbereid en bereikt, zodat begin 2018 concrete stappen konden worden gezet. De projectorganisatie is verder uitgebouwd zodat naast de fysieke kant (de gebouwen), nu ook de niet-fysieke kant in de steigers kan worden gezet. Met de niet-fysiek kant wordt met name gedoeld op de inrichting, de ICT en op de voorbereiding op de nieuwe papierloze en flexibele manier van werken. De planning is nog steeds dat de complete herhuisvestingsoperatie in 2020 is afgerond.

HRM

De HRM doelen zijn: de juiste persoon op de juiste plek gedifferentieerd personeelsbestand, bevlogen en goed presterende medewerkers, integere ambtenaar, samenwerken, kennisdelen en innoveren. In deze paragraaf belichten wij in verband hiermee twee specifieke onderwerpen: de ontwikkelpool en de gezondheidssituatie en het ziekteverzuim van de medewerkers.

Ontwikkelpool

Om de gewenste opgaven van het college en de organisatie te kunnen uitvoeren, is er jaarlijks voor een periode van 3 jaar vanaf 2017, 1 miljoen beschikbaar gesteld als extra ontwikkelbudget. Hiermee zijn (nieuwe) talentvolle collega's aangetrokken worden om met specifieke ontwikkelvraagstukken aan de slag te kunnen. Er is een wervingscampagne gestart **#LeidenZoektTalent**, waarbij zowel in – als extern medewerkers in hun 1e of 2e stap van hun carrière zijn aangetrokken. Met de ontwikkelpool wordt beoogd opgaven te realiseren met een team overstijgend resultaat, die nieuwe expertise, innovatie, vaardigheid of competenties vragen, als ook het bevorderen van een nieuwe manier van werken binnen de gehele organisatie door (nieuw) talent flexibel in te zetten. De ontwikkelpool bestaat uit 12 nieuw geworven medewerkers en 7 intern talenten (<35 jaar).

De medewerkers van de pool doorlopen een ontwikkeltraject van maximaal twee jaar en nemen deel aan het opleidingsprogramma voor talenten in de organisatie. Een programma gericht op persoonlijke ontwikkeling met coaching, intervisie en mentorschap. Naast de opgave waar zij eigenaar van zijn, werken zij ook met collega's uit de ontwikkelpool en de organisatie aan een gezamenlijke opdracht.

Gezondheid en ziekteverzuim

Ziekte (ex 3e jaar)	Percentage
Ziekteverzuimpercentage 2017	5,40%

Het 3^e ziektejaar is buiten beschouwing gelaten (volgens definitie gemeentelijke benchmark)

Het gemiddelde percentage ziekteverzuim is dit jaar iets gestegen (5,4%) ten opzichte van vorig jaar (5,3%). Er is landelijk een stijging te zien in het gemiddelde percentage ziekteverzuim. Deze stijging is te zien in alle gemeentegrootteklassen (5,6%). Organisatieonderdelen met een hoog ziekteverzuim werken volgens een specifiek plan van aanpak. Ook bij andere afdelingen wordt de ontwikkeling van het ziekteverzuim nauwlettend gevolgd.

Informatievoorziening - VRIS

In 2017 zijn we ons nog bewuster geworden van de primaire rol van ICT in onze organisatie en de samenleving.